

ABSTRACT&REFERENCES

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.212892

REALITIES OF PRACTICAL ANDRAGOGY IN THE CONDITION OF THE COVID-19 PANDEMIC: MIGRATION PEDAGOGY IN UKRAINE

p. 4–10

Iryna Deineha, PhD, Associated Professor, Director, Educational and Research Institute of Continuing Education, National Aviation University, Liubomyra Huzara ave., 1, Kyiv, Ukraine, 03058

E-mail: dii-osvita@meta.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8712-250X>

Larysa Hromozdova, PhD, Associate Professor, Department of Regions and Tourism, State Higher Educational Institution «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman», Peremohy ave., 54/1, Kyiv, Ukraine, 03057

E-mail: gromozdovag@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4077-9229>

Valeriia Kovach, PhD, Deputy Director for Research, Educational-Scientific Institute of Continuing Education, National Aviation University, Liubomyra Huzara ave., 1, Kyiv, Ukraine, 03058

E-mail: valeriiakovach@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1014-8979>

The purpose of this article is to make recommendations for the organization of adult education in quarantine conditions: exchange of experience.

The article identifies that «Lifelong Learning» is one of the priorities of society in all countries, focusing on such potentials of andragogy as promoting the social adaptation of adults and addressing issues of labor migration. In the conditions of COVID-19, an effective form of work was interactive communication through e-mail, work in Viber-groups and the use of the electronic platform ZOOM for distance lectures. It has been proven, that the methods of work of a teacher and an andragogue are not identical: adult learners and full-time university students are different mental subjects of education. The theory and methodology of teaching economic disciplines in these two varieties are very different. The authors present the results of the analysis of modern scientific sources, which testify in favor of the need for further development of andragogical learning technologies. The experiment of this study and comparative analysis was not planned, it took place for objective reasons, caused by the COVID-19 pandemic. The obtained results in practical andragogy are useful for teachers-practitioners, andragogues, employment services – especially in cases of force majeure in adult education (COVID and others) and for quality administrative control over the learning process in extreme conditions or at a distance operating mode

Keywords: *andragogy, lifelong learning, migration pedagogy, COVID pandemic, electronic diary*

References

1. Демографическое старение. Available at: https://ru.wikipedia.org/wiki/Демографическое_старение
2. Pavlyk, N. P. (2016). Zarubizhnyi dosvid orhanizatsii neformalnoi osvity. Naukovi zapysky. Seriiia «Psykhologo-pedahohichni nauky», 1, 264–273.
3. Hryshyna, T. (2015). Sotsialne zaluchennia liudei starshoho viku: porivnialnyi analiz ukrainskoho ta yevropeyskikh suspilstv. Kyiv, 22.
4. Dubaseniuk, O. A. (Ed.) (2018). Profesiina osvita: andrahohichni pidkhid. Zhytomyr: Vyd. O. O. Yevenok, 452.
5. Presner, R. (2016). Formy osvity doroslykh u systemi pislidyplomnoho navsannia. Zhurnal Aktualni pytannia humanitarnykh nauk, 15, 408–413.
6. Osvita vprodovzh zhyttia: sotsialni zapyty, suchasni vyklyky ta priorytety v realizatsii (2018). Kyiv, 181.
7. Desiatov, T. M. (2015). Intelektualni adaptivni navchalni systemy doroslykh. Visnyk Cherkaskoho universytetu, 34 (367), 34–40.
8. Lukianova, L. B. (2015). Akmeolohichni resurs andralohichnoi modeli navchannia. Problemy osvity, 84, 31–36.
9. Lukianova, L. B. (2017). Zakonodavche zabezpechenia osvity doroslykh: zarubizhnyi dosvid. Kyiv: Vydavnytstvo TOV» DKS-Tsentr», 147.
10. Lukianova, L. B. (2015). Neperervna osvita vprodovzh zhyttia: istorychnyi ohliad, suchasni realii. Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriiia: Pedahohika, 1 (15), 187–192.

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.212385

FORMATION AND DEVELOPMENT OF STUDENTS' TECHNOLOGICAL COMPETENCE IN THE PROCESS OF RESEARCH-BASED LEARNING VIA FOREIGN LANGUAGE ENVIRONMENT IMMERSION BY MEANS OF INFORMATIZED EDUCATIONAL PROCESS: EMPIRICAL STUDIES

p. 11–22

Olena Hrybiuk, PhD, Associate Professor, Leading Researcher, Institute of Information Technologies and Teaching Tools of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, M. Berlinskoho str., 9, Kyiv, Ukraine, 04060, Department of Information Technology and Programming, National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov, Pyrohova str., 9, Kyiv, Ukraine, 01601

E-mail: olenagrybyuk@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3402-0520>

Olena Vedishcheva, Teacher, Lutsk Specialized School of I-III degrees No. 5 of Lutsk City Council of Volyn region, Peremohy str., 16, Lutsk, Ukraine, 43005

Kateryna Nachuichenko, Teacher, Lutsk Specialized School of I-III degrees No. 5 of Lutsk City Council of Volyn region, Peremohy str., 16, Lutsk, Ukraine, 43005

Oleksander Panchyshyn, Teacher, Lutsk Specialized School of I-III degrees No. 5 of Lutsk City Council of Volyn region, Peremohy str., 16, Lutsk, Ukraine, 43005

Viktoriya Levchuk, Teacher, Lutsk Specialized School of I-III degrees No. 5 of Lutsk City Council of Volyn region, Peremohy str., 16, Lutsk, Ukraine, 43005

Tamara Kovalenko, Teacher, Lutsk Specialized School of I-III degrees No. 5 of Lutsk City Council of Volyn region, Peremohy str., 16, Lutsk, Ukraine, 43005

Tetyana Danyliuk, Teacher, Lutsk Specialized School of I-III degrees No. 5 of Lutsk City Council of Volyn region, Peremohy str., 16, Lutsk, Ukraine, 43005

Zoya Sysiuk, Teacher, Lutsk Specialized School of I-III degrees No. 5 of Lutsk City Council of Volyn region, Peremohy str., 16, Lutsk, Ukraine, 43005

Anton Ivaniuk, Teacher, Lutsk Specialized School of I-III degrees No. 5 of Lutsk City Council of Volyn region, Peremohy str., 16, Lutsk, Ukraine, 43005

The investigation thoroughly represents the possibilities of pedagogical designing with pedagogically balanced use of variable models of computer-oriented methodological systems of research-based learning of natural and mathematical disciplines in schools in the context of continuity of education. In the framework of the research-experimental work “Formation of students’ technological competence via foreign language environment immersion by means of informatized educational process”, programmers of optional courses were worked up and classes were held. The hypothesis that teaching children determines the nature of their mental development is confirmed. Accordingly, the characteristics which are necessary and sufficient for the organization of research education at school, including the use of information and communication technologies and taking into account the psychological and pedagogical characteristics of students in the process of computer-based methodological systems of research-based learning are thoroughly described. The purpose of the study is to identify the potential of the English language in order to form the technological competence of students to increase the effectiveness of teaching subjects of the natural-mathematical cycle, the intellectual development of students and the formation of persistent cognitive interests using informational and communicational technologies. The technique of immersion in a

foreign language environment COMSRL is used, providing the teaching of the natural-mathematical cycle subjects in English. The experimental study identified three options for the use of computer technology in education: monotechology, basic technology, penetrating technology. Penetrating technology is used in the basic training of students. The use of the English language for the formation of students’ technological competence in the process of research teaching creates an opportunity to increase motivation in the context of studying other subjects and the English itself, develops potential and creativity, activates cognitive activity, increases independence and initiative in acquiring new knowledge in technological competencies, creates conditions for professional self-determination and development of students. Based on a thorough analysis of the research results, the need to distinguish between different gifted groups of students is confirmed, as there are different aspects of giftedness (high intellectual giftedness and high level of academic success, etc.) and different group differences. Students with a migrant background often face difficulties in adjusting to a new learning environment. Education and training practitioners can benefit from guidance and the sharing of good practices to be able to address the learning needs of students in increasingly diverse and multilingual classrooms. The investigation thoroughly represents three priorities for education: to integrate newly arrived migrants into mainstream education structures as early as possible; to prevent underachievement among migrants; to prevent social exclusion and foster intercultural dialogue

Keywords: *variable models, computer-oriented methodological systems of research teaching, research teaching, migration, scientific and technical creativity, design*

References

1. Shadiev, R., Huang, Y.-M. (2019). Investigating student attention, meditation, cognitive load, and satisfaction during lectures in a foreign language supported by speech-enabled language translation. *Computer Assisted Language Learning*, 33 (3), 301–326. doi: <http://doi.org/10.1080/09588221.2018.1559863>
2. Chen, C.-P. (2018). Understanding mobile English-learning gaming adopters in the self-learning market: The Uses and Gratification Expectancy Model. *Computers & Education*, 126, 217–230. doi: <http://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.07.015>
3. Pearson, R. J. (2017). Tailoring Clicker Technology to Problem-Based Learning: What’s the Best Approach? *Journal of Chemical Education*, 94 (12), 1866–1872. doi: <http://doi.org/10.1021/acs.jchemed.7b00270>
4. Patel, M. S., Asch, D. A., Volpp, K. G. (2015). Wearable Devices as Facilitators, Not Drivers, of Health Behavior Change. *JAMA*, 313 (5), 459–460. doi: <http://doi.org/10.1001/jama.2014.14781>
5. Shadiev, R., Hwang, W. Y., Liu, T. Y. (2018). A study of the use of wearable devices for healthy and enjoyable English as a Foreign language learning in authentic contexts. *Journal of Educational Technology & Society*, 21 (4), 217–231.
6. González Rey, F.; Fleer, M., González Rey, F., Jones, P. (Eds.) (2020). Can the Concept of Activity Be Considered

as a Theoretical Device for Critical Psychologies? Cultural-Historical and Critical Psychology. *Perspectives in Cultural-Historical Research*. Vol. 8. Singapore: Springer, 79–97. doi: http://doi.org/10.1007/978-981-15-2209-3_6

7. Zinchenko, V. P. (2009). Consciousness as the Subject Matter and Task of Psychology. *Journal of Russian & East European Psychology*, 47 (5), 44–75. doi: <http://doi.org/10.2753/rpo1061-0405470503>

8. Frankenberg-Garcia, A., Lew, R., Roberts, J. C., Rees, G. P., Sharma, N. (2018). Developing a writing assistant to help EAP writers with collocations in real time. *ReCALL*, 31 (1), 23–39. doi: <http://doi.org/10.1017/s0958344018000150>

9. Hrybiuk, O. (2019). Improvement of the Educational Process by the Creation of Centers for Intellectual Development and Scientific and Technical Creativity. *Advances in Manufacturing II*. Cham: Springer, 370–382. doi: http://doi.org/10.1007/978-3-030-18789-7_31

10. Hrybiuk, O. O. (2019). Research Studying of Students of the Subjects of the Natural and Mathematical Cycle Using Computer-Oriented Methodological Systems. Kyiv: Drahomanov NPU, 848.

11. Li, S. (2017). Using corpora to develop learners' collocational competence. *Language Learning & Technology*, 21, 153–171.

12. Hrybiuk, O. O. (2019). Problems of Expert Evaluation in Terms of the use of Variative Models of a Computer-oriented Learning Environment of Mathematical and Natural Science Disciplines in Schools. *Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej*. Seria: Organizacja i Zarządzanie, 79, 101–119.

13. Rassaei, E. (2019). Computer-mediated text-based and audio-based corrective feedback, perceptual style and L2 development. *System*, 82, 97–110. doi: <http://doi.org/10.1016/j.system.2019.03.004>

14. Sydorenko, T., Daurio, P., L. Thorne, S. (2018). Refining pragmatically-appropriate oral communication via computer-simulated conversations. *Computer Assisted Language Learning*, 31 (1-2), 157–180. doi: <http://doi.org/10.1080/09588221.2017.1394326>

15. Yeh, H.-C., Lai, W.-Y. (2019). Speaking progress and meaning negotiation processes in synchronous online tutoring. *System*, 81, 179–191. doi: <http://doi.org/10.1016/j.system.2019.01.001>

16. Pollet, E., Schnell, T. (2017). Brilliant: But What For? Meaning and Subjective Well-Being in the Lives of Intellectually Gifted and Academically High-Achieving Adults. *Journal of Happiness Studies*, 18 (5), 1459–1484. doi: <http://doi.org/10.1007/s10902-016-9783-4>

17. Vötter, B., Schnell, T. (2019). Bringing Giftedness to Bear: Generativity, Meaningfulness, and Self-Control as Resources for a Happy Life Among Gifted Adults. *Frontiers in Psychology*, 10. doi: <http://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01972>

18. Park, M. (2018). Innovative assessment of aviation English in a virtual world: Windows into cognitive and meta-cognitive strategies. *ReCALL*, 30 (2), 196–213. doi: <http://doi.org/10.1017/s0958344017000362>

19. Chang, Y.-H., Liu, T.-C., Paas, F. (2018). Cognitive resources allocation in computer-mediated dictionary assisted

learning: From word meaning to inferential comprehension. *Computers & Education*, 127, 113–129. doi: <http://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.08.013>

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.212893

BASIC PRINCIPLES OF PRAXEOLOGICAL COMPETENCE FORMATION IN FUTURE MASTERS OF DENTISTRY

p. 23–27

Yaroslava Kulbashna, Doctor of Pedagogical Sciences, PhD, Professor, Department of Surgical Dentistry and Oral and Maxillofacial Surgery, Bogomolets National Medical University, T. Shevchenko blvd., 13, Kyiv, Ukraine, 01601

E-mail: j.kulbashna@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2571-091X>

Iryna Skrypyuk, PhD, Associate Professor, Department of Orthodontics and Propedeutics of Prosthetic Dentistry, Bogomolets National Medical University, T. Shevchenko blvd., 13, Kyiv, Ukraine, 01601

E-mail: irynaskrypyuk@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3393-4649>

The problem of definition of key principles of forming the praxeological competence of a future specialist in the system of higher medical, especially dentistry, education, is considered, based on the analysis of the international experience, especially one of countries-participants of the Bolognese process that the Ukrainian system of higher education continues to integrate in, and contributions of native scientists-teachers. It is underlined, that modernization of the educational process at globalization and migration of the planet population needs constant renewal and optimization of its theoretical grounds, based on the competence approach for providing specialists' employment. An important place in this process belongs to the definition of basic functioning principles of all development elements of the education system, especially practical training. Attention is paid on the importance of observance of both legally accepted development principles of the education system, students' civic rights and ones, providing its innovativeness and social demands.

The retrospective analysis of the development of "praxeology" science and views of modern scientists on introduction of the praxeological approach and its importance for increasing the quality of practical training of graduates of higher medical educational institutions has been conducted.

It is determined, that one of main components of the effective practical training of future dentistry masters at higher medical educational institutions is praxeological competence formation that provides further high-quality professional activity in the sphere of not only manual skills, but also determination of optimal organizational forms, meth-

ods, selection of materials in the professional activity of a physician-dentist.

Based on the analysis of scientific sources and own studies, there have been concretized main principles of praxeological competence formation in dentistry masters, namely: successiveness, transparency, provability, scientism, rationality, creativity, efficiency

Keywords: medical education, practical training of dentistry masters, principles of praxeological competence formation

References

- Curaj, A., Pricopie, R., Deca, L. (Eds.) (2018). European Higher Education Area: The Impact of Past and Future Policies. Springer, 721. Available at: <http://doi.org/10.1007/978-3-319-77407-7>
- Zakon Ukrainy «Pro osvitu» (2014). Uriadovyi kurier, 146, 7–18.
- Guiding Principles for Higher Education. Available at: <https://www.cois.org/colleges-and-universities/guiding-principles-for-higher-education> Last accessed: 20.08.20
- Kulbashna, Ya. A. (2014). Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv iz stomatolohohii: teoretychni y metodychni osnovy. Kyiv: Kompas, 416.
- MOZ Ukrainy opryliudnylo dlia hromadskoho obhovorennia Stratehiiu rozvytku medychnoi osvity. Available at: <https://moz.gov.ua/article/reform-plan/moz-ukraini-opriljudnilo-dlja-gromadskogo-obgovorennja-strategiju-rozvitku-medichnoi-osviti> Last accessed: 17.08.2020
- Abeshu, G., Urgessa, D., Sintayehu, A. (2020). Perceived features of practicum effectiveness and acquired professional competences among graduate class students in Dilla University. ScienceRise: Pedagogical Education, 4 (37), 4–8. doi: <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2020.206234>
- Turning Education Structure in Europe (2000). Available at: <https://www.unideusto.org/tuningeu/> Last accessed: 20.08.2020
- Lukashchuk, M. M., Lukashchuk, I. M. (2018). Prakseolohichna spriamovanist formuvannya profesiinoi identychnosti maibutnikh medychnykh sester v protsesi navchannia khimiko-biolohichnykh dystsyplin v medychnomu koledzhi. Molodyi vchenyi, 2 (2), 626–630.
- Kotarbinskii, T. (1975). Traktat o khoroshei rabote. Moscow: Ekonomika, 271.
- Polishchuk, V. A. (2014). Prakseolohichnyi pidkhid yak innovatsiina osnova vdoskonalennia profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pedahohika, 32, 148–150.
- Kulbashna, Y. A., Malanchuk, V. O., Nahirnyj, Y. P., Skrypynyk, I. L., Zakharova, V. O. (2020). A modern model of masters' in dentistry professional training. Medical Education, 1, 45–49. doi: <http://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2020.1.10992>
- Pro vyshchu osvitu (2014). Zakon Ukrainy No. 1556-VII. 01.07.2014. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> Last accessed: 20.07.20
- Seven Principles for good Practice in Undergraduate Education. Available at: <https://new.utc.edu/academic-affairs/walker-center-for-teaching-and-learning/online-resources/seven-principles-for-good-teaching>
- The Civil Rights for Higher Education (2019). Available at: <http://civilrightsdocs.info/pdf/reports/Higher-Ed-Civil-Rights-Principles.pdf> Last accessed: 20.08.20
- Nietzel, M. T. (2020). Three Core Principles For Higher Education As It Prepares For Its Pandemic-Uncertain Fall. Available at: <https://www.forbes.com/sites/michaeltietzel/2020/04/09/three-core-principles-as-higher-education-prepares-for-its-pandemic-uncertain-fall/#77c2cf1c348f> Last accessed: 20.08.2020
- Blanco, G., Hans de Wit (2020). The Response of International Higher Education Associations to COVID-19. International Higher Education, 102, 11–15.

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213025

ACADEMIC AND METHODOLOGICAL ASPECT OF TRAINING FUTURE SOCIAL WORKERS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY WITH YOUNG FAMILIES

p. 28–32

Myroslava Dovha, Postgraduate Student, Department of Theory and Methods of Preschool and Special Education, State Higher Educational Institution “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”, Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

E-mail: mirosya29@meta.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0564-123X>

In modern social conditions, the family is in a crisis phase of its existence due to the low economic development of society and requires necessary support and social and legal protection from the society and the state to overcome the recurrent problems. This also requires the help of qualified social workers, who must be professionally trained to provide assistance to various types of families in difficult life circumstances. Therefore, we have determined the expediency of vocational training of future social workers for working with young families at the current stage of Ukrainian society development concerning gaining solid knowledge and ability to possess practically and apply in the protection of client groups, that is young families, in our case. We have considered the concept of “social worker” and its role as a specialist in the social and pedagogical sphere, as well as some aspects of a social worker’s work with young families, which is carried out by preparing young people for family life, stabilization of family relationships, solving problems, related to family education and social rehabilitation of a young family. Therefore, taking into account the transformational changes in family relations and changes in family values in young families at the present stage of the development of Ukrainian society, it is necessary to emphasize

the proper professional training of future social workers to work with this category of families. Moreover, based on the considered educational programs and working curricula of higher educational institutions, specified in the paper, an academic and methodological complex of the special course “Fundamentals of the social and legal protection of young families” has been developed to improve the training of future social workers for working with young families. It is based on the training of social workers for solving complex life family problems and specialized problems in the process of acquiring the necessary theoretical and practical knowledge, abilities and skills in the provision of social and legal protection while studying at a higher education establishment. In particular, the concepts and theoretical foundations of social and legal protection, factors and its determinants, the process and procedure of social establishments to provide social and legal protection to young families, familiarization with social phenomena and documents and regulations on the provision of social and legal protection

Keywords: vocational training, social worker, work with young families, academic disciplines, academic and methodological complex

References

1. Litiaha I., Mykhalkina R. Working with young families that need social assistance. Available at: <http://eprints.zu.edu.ua/25291/1/Руслана%20Михалкіна.pdf>
2. Popova, A. S. (2017). Professional training of social workers to the work with migrants in Ukraine. Scientific Bulletin of Mukachevo State University Series “Pedagogy and Psychology”, 2 (6), 104–108.
3. Ostanina, N. S. (2016). Professional Training of Social Workers in Conditions of Higher Education Modernization According to Competence-Based Approach Research Notes. Series “Psychology and Pedagogy Research”, 1, 204–208.
4. Karpenko, O. G. (2008). Professional training of future social workers in the conditions of university education. Kyiv, 46.
5. Mykhailyshyn, H. Y. (2005). Influence of the educational work system on spiritual development of future specialists in physical education and sports. Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports, 10, 42–44.
6. On Higher Education (2014). Law of Ukraine No. 1556-18. 01.07.2014. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
7. On Social Services (2003). Law of Ukraine No. 966-IV. 19.06.2003. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#n482>
8. Professionalism of a social worker. Available at: https://stud.com.ua/48123/sotsiologiya/profesionalizm_sotsialnogo_pratsivnika
9. Vytek, K. R. (1988). Problems of Supruzhesk’s well-being. Moscow: Progress, 483.
10. On Social Work with Children and Youth (2001). Law of Ukraine No. 2558-III. 21.06.2001. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213100

ANALYSIS OF THE POSSIBILITIES OF THE MOODLE LEARNING MANAGEMENT SYSTEM FOR ORGANIZATION OF DISTANCE LEARNING IN THE CONDITIONS OF THE UNIVERSITY

p. 33–36

Sergei Zelinskiy, PhD, Department of Applied Mathematics and Informatics, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Haharyna ave., 54, Kryvyi Rih, Ukraine, 50086

E-mail: zvitzss@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9972-8779>

The modern world has changed dramatically with the widespread introduction of information and communication technologies. Today, an effective learning process without the use of modern technologies is unthinkable. Learning management systems are a bright representative of modern technologies, on the basis of which it is possible to organize the interaction of all participants in the learning process in the global Internet. The search for new approaches to the use of learning management systems can further enhance the effect of the use of modern information and communication technologies in the organization of the educational process.

The article gives a general description of the MOODLE training management system and the main elements of the course: questionnaire database; external tool; glossary; task; lecture; feedback; survey; SCORM package; seminar; test; forum; chat. Among the resources were identified: hyperlink; book; IMS content package; explanations; page; file. The practical use of the listed elements of the course of the MOODLE learning management system allows to fully implement distance learning and effective interaction between student and teacher.

The structure of the course includes the necessary set of structural elements (lectures, practical work, independent work, control of knowledge on the basis of tests) for the organization of distance learning in the conditions of higher educational institution.

A significant advantage of the introduction of MOODLE in the traditional educational process is that, without violating its course and principles, it greatly enriches it due to its rich information, communication and pedagogical capabilities. Distance learning with the help of MOODLE allows you to organize productive independent work of the student to master the discipline. Through the means of access to interactive learning elements and MOODLE resources, students have the opportunity to optimize the assimilation of educational material in preparation for classes, and with the help of control elements – to improve the quality of self-control

Keywords: professional training, distance learning, learning management system, MOODLE, module, course

References

1. Starichenko, B. E., Semenova, I. N., Slepukhin, A. V. (2015). Concerning the interrelation of e-learning concepts in higher education. *The Education and Science Journal*, 9, 51–68. doi: <http://doi.org/10.17853/1994-5639-2014-9-51-68>
2. Zaitseva, O. N. (2012). Ispolzovanie LMS Moodle v obrazovanii. *Obuchenie i vospitanie: metodiki i praktika*, 2. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-lms-moodle-v-obrazovanii> Last accessed: 13.07.2020
3. Mullagaliev, N. A., Urazlina, R. V. (2017). Ob otnoshenii studentov k vvedeniiu elementov distantsionnogo obucheniia v vuze. *Innovatsionnaia nauka*, 1-1, 188–191. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/ob-otnoshenii-studentov-k-vvedeniyu-elementov-distantsionnogo-obucheniya-v-vuze> Last accessed: 15.07.2020
4. Shurygin, V. Iu. (2016). O vozmozhnosti ispolzovaniia vuzovskikh elektronnykh obrazovatelnykh kursov v protsesse prepodavaniia fiziki v shkole. *Fizika v shkole*, 4, 57–60.
5. Shaikina, O. I. (2016). Otkrytye obrazovatelnye resursy na osnove smeshannogo obucheniia v Tomskom politekhnicheskoi universitete. *Azimut nauchnykh issledovani: pedagogika i psikhologiya*, 5 (1 (14)), 134–136.
6. Kartuzova, T. V., Merlina, N. I., Seliverstova, L. V. (2016). Ispolzovanie nekotorykh elementov sistemy MOODLE v rabote so studentami zaochnogo otdeleniia pri izuchenii matematicheskikh distsiplin. *Karelskii nauchnyi zhurnal*, 5 (2 (15)), 34–36.
7. Kravchenko, G. V. (2013). Ispolzovanie distantsionnoi sredy Moodle v obrazovatelnom protsesse studentov dnevnoi formy obucheniia. *Izvestiia Altaiskogo gosudarstvennogo universiteta*, 2 (78), 23–25.
8. Granitov, V. M., Nikulina, M. A., Bobrovskii, E. A. (2013). Ispolzovanie platformy Moodle dlia distantsionnogo obucheniia na kafedre infektsionnykh boleznei. *Infektsionnye bolezni: Novosti. Mneniia. Obuchenie*, 1 (2). Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-platformy-moodle-dlya-distantsionnogo-obucheniya-na-kafedre-infektsionnykh-bolezney> Last accessed: 13.07.2020
9. Lobanov, Iu. Ia., Sharonova, A. V., Mironova, O. V., Moskalenko, I. S., Shulgov, Iu. I. (2018). Ispolzovanie elementov distantsionnogo obucheniia v protsesse osvoeniia distsipliny «Elektivnye kursy po fizicheskoi kulture i sportu». *Uchenye zapiski universiteta Lesgafta*, 12 (166), 144–148. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-elementov-distantsionnogo-obucheniya-v-protsesse-osvoeniya-distsipliny-elektivnye-kursy-po-fizicheskoy-kulture-i-sportu> Last accessed: 13.07.2020
10. Bobunova, A. S. (2017). Vospitatelnye vozmozhnosti i funktsii virtualnoi obrazovatelnoi sredy Moodle v usloviakh inoazychnogo obrazovaniia shkolnikov. *Kant*, 3 (24). Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/vospitatelnye-vozmozhnosti-i-funktsii-virtualnoy-obrazovatelnoy-sredy-moodle-v-usloviyah-inoazychnogo-obrazovaniya-shkolnikov> Last accessed: 15.07.2020

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213238

FINANCIAL MECHANISMS OF THE ECONOMIC COMPONENT OF FORECASTING AND DEVELOPMENT OF GENERAL SECONDARY EDUCATION IN UKRAINE

p. 37–40

Iryna Klymchuk, PhD, Senior Researcher, Department of Innovations and Strategies for Educational Development, National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Sichovykh Striltsiv str., 52-A, Kyiv, Ukraine, 04053

E-mail: Klimchuk.irina@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1883-480X>

The inefficiency of the current system of financing education in Ukraine in the conditions of budget deficit necessitates the search for/implementation of mechanisms that promote the development of economic independence of general education institutions to increase the efficiency of financial resources. The article presents an analysis and definition of regulatory costs of educational services in Ukraine, in particular: presents the calculation of regulatory costs of educational services in Ukraine and substantiates the need to develop stages of implementation of the program of transition of general secondary education to regulatory funding. Introduction of regulatory funding, development and coordination of the main stages of financing of educational institutions, taking into account regulatory funding, will lead to increase of quality of education, level of motivation and efficiency of work of school. In this regard, the application of foreign experience in reforming financial relations between the state and educational institutions, defining and developing the sequence of measures/stages of implementation of the program of transition to regulatory funding will help improve the mechanism of using budget funds.

Determination of regulatory costs is based on the calculation of: the cost of providing educational services in the current and planning period / year. Accordingly, it should be an incentive for high performance of the school, based on the calculation of the integrated performance of educational institutions. The introduction of the normative principle of financing educational institutions requires the development of stages of transition to new principles of financing. In this regard, the sequence of measures/stages for the implementation of the program of transition of educational institutions to regulatory funding is defined and presented. The introduction of the main stages and measures of financing of general educational institutions will lead to the improvement of the quality of work of educational institutions

Keywords: educational services, the cost of providing educational services, regulatory costs, regulatory funding, stages of transition to regulatory funding

References

1. Konstytutsiia Ukrainy (1996). Zakon Ukrainy No. 254k/96-VR. 28.06.1996. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page#Text>

2. Pro osvitu (2017). Zakon Ukrainy No. 2145-VIII. 05.09.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Kontseptsiia novoi ukrainskoi shkoly. Kontseptualni zasady reformuvannya ukrainskoi shkoly. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

4. Pro zatverdzhennia Instruksii pro orhanizatsiiu ta diialnist himnazii. Instruksii pro orhanizatsiiu ta diialnist litsei (1995). Nakaz Ministerstva osvity Ukrainy No. 217. 20.07.1995. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-472290-02>

5. Osvitnia reforma: druha shkola vtrachaie spetsstatus, himnaziu – zberezhut (2018). Available at: <http://vikna.if.ua/news/category/education/2018/04/04/83308/view>

6. Andronyk, V. (2019). Novaia ukraynskaia shkola: cheho zhdut ot reformi obrazovaniya v Ukrayne. Available at: <https://www.segodnya.ua/ukraine/novaya-ukrainskaya-shkola-chto-zhdut-roditelyam-ot-reformy-obrazovaniya-1291098.html>

7. Klymchuk, I. O. (2014). Teoriia i tekhnolohii realizatsii investytsiinykh mekhanizmiv u shkilnii osviti. Kyiv, 87.

8. Klymchuk, I. O. (2019). Financial aspects of economic component of forecasting and development of education institutions in Ukraine. ScienceRise: Pedagogical Education, 6 (33), 11–15. doi: <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2019.185139>

9. Altbach, P. G., Knight, J. (2007). The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities. Journal of Studies in International Education, 11 (3-4), 290–305. doi: <http://doi.org/10.1177/1028315307303542>

10. Amaral, A., Neave, G., Musselin, C., Maassen, P. (Eds.) (2009). European Integration and the Governance of Higher Education and Research. Higher Education Dynamics, 309. doi: <http://doi.org/10.1007/978-1-4020-9505-4>

11. Elken, M., Gornitzka, A., Maassen, P., Vukasovic, M. (2011). European integration and the transformation of higher education. University of Oslo research paper, 57. Available at: <https://biblio.ugent.be/publication/4352122>

12. Janmaat, J. G. (2008). Nation-Building, Democratization and Internationalization as Competing Priorities in Ukraine's Education System. Nationalities Papers, 36 (1), 1–23. doi: <http://doi.org/10.1080/00905990701848317>

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213243

DISCOVERING SIGNIFICANT PECULIARITIES OF PEDAGOGICAL CONFLICT: THEORETICAL ASPECT

p. 41–45

Ganna Polishchuk, PhD, Associate Professor, Department of English Language and its Teaching Methods, State Higher Educational Institution «Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University», Shevchenko str., 1, Kropyvnytskyi, Ukraine, 25006

E-mail: lopotova@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9547-4959>

The article deals with the generalization of the points of view of scientists on the essence of the notions “conflict”, “pedagogical conflict” depending on their scientific approach for investigation. The integrative approach to the definition of these notions that unites into a single whole several other approaches (situational, personal, and motivational) was analyzed. Different approaches of scientists were examined as for the typology of conflicts. It has been estimated, that in the scope of pedagogy different classifications of conflicts are available where the content, importance, the sphere, duration of conflicts, direction, character of appearance, the structure of relationships, consequences, functions, socio-psychological effects, social results are taken into consideration. It is assumed, that the notion of pedagogical conflict includes different forms and methods of contradiction, tension in relations, explicit and hidden struggle. The functions of pedagogical conflicts in regulating interpersonal and intergroup relations were focused on (positive, negative); the reasons of pedagogical conflicts in high educational establishments (socio-economic, socio-psychological, psychological, organizational-pedagogical); the direction of the development of conflictological competence of a teacher (age and individual peculiarities of pupils, self-control of teacher's behavior, the knowledge of pupils' psychology and modern methods of teaching and upbringing of pupils)

Keywords: *conflict, pedagogical conflict, conflict situations, typology of conflicts, conflictological competence, regulation of relationships*

References

- Soroka, I. A. (2015). Psykholohichna profilaktyka konfliktiv u pedahohichnomu kolektyvi vyshchoho navchalnoho zakladu. Kyiv, 256.
- Kozych, I. V. (2009). Formuvannya konfliktolohichnoi kompetentnosti starshoklasnykiv. Naukova skarbnytsia osvity Donechchyny, 1 (4), 66–69.
- Plakhotna, S. (2014). Konfliktolohichna kompetentnist yak zasib zasvoiennia pozytsii spivrobitnytstva u protsesi vzaïemodii «uchytel-uchni». Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia, 10 (3), 179–183.
- Aleksandrova, L. Iu., Munshi, A. Iu. (2009). K voprosu o konfliktologicheskoi kompetentnosti spetsialistov. Vestnik CHEboksarskogo kooperativnogo instituta, 1, 180–185.
- Thomas, K. W. (2002). Introduction to Conflict Management. CPP, 44. Available at: <https://www.amazon.com/Introduction-conflict-management-Improving-performance/dp/B0006RZL4C>
- Runde, C. E., Flangan, T. A. (2006). Becoming a Conflict Competent Leader: How You and Your Organization Can Manage Conflict Effectively. Jossey-Bass.
- Thomas, K. W., Kilmann, R. H. (1974). Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument. New York: Tuxedo, 16. Available at: <https://www.worldcat.org/title/thomas-kilmann-conflict-mode-instrument/oclc/27376637>

8. Branitska, T. R. (2013). Formuvannya konfliktolohichnoi kultury maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery v Rosii. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymi systemamy*, 4, 24–30.

9. Antonov, H. V. (2006). Pedahohichni zasady zapobihannya i rozviazannya konfliktiv u navchalno-vykhovnomu sere-dovyshchi vyshchoho navchalnoho zakladu. Kharkiv, 22.

10. Trukhan, M. A. (2016). Formuvannya hotovnosti maibutnikh sotsialnykh pedahohiv do diialnosti z rozviazannya profesiinykh konfliktiv u zakladakh osvity. Khmelnytskyi, 266.

11. Hlaskova, I. Ya. (2015). Stratehiia zapobihannya konfliktam subiektiv navchalnoho protsesu VNZ. *Visnyk Dni-propetrovskoho un-tu imeni Alfreda Nobelja. Serii: «Pedahohi-ka i psykhologhiia»*. *Pedahohichni nauky*, 1 (9), 210–215.

12. Karmina, A. S. (Ed.) (1999). *Konfliktologiiia*. Sankt-Peterburg: Izdatelstvo «Lan», 448.

13. Bashkin, M. V. (2014). *Konfliktnaia kompetentnost*. Iaroslavl: IArGU, 72.

14. Hirnyk, A. M. (2010). *Osnovy konfliktolohii*. Kyiv: Vydavnychi dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 222.

15. Volkova, N. P. (2006). *Profesiino-pedahohichna ko-munikatsiia*. Kyiv: VTs «Akademiia», 256.

16. Golovanova, I. I. (2011). *Metodika upravleniia konfliktami*. Kazan: TSentr innovatsionnykh tekhnologii, 79.

17. Krishbaum, E. I. (1986). *Psikhologo-pedagogicheskii analiz konfliktnykh situatsii v pedagogicheskom protsesse*. Len-ingrad, 252.

18. Pidbutska, N. V. (2010). Osoblyvosti konfliktiv u navchalno-vykhovnomu protsesi vyshchykh navchalnykh zak-ladiv. *Naukovyi visnyk MDU imeni V. O. Sukhomlynskoho. Ser-riia: Pedahohichni nauky*, 1 (31), 143–150.

19. Nikulina, I. V. (2016). Fenomenologiiia pedagogich-eskikh konfliktov. *Vestnik Samarskogo un-ta. Serii: Istoriia, pedagogika, filosofiiia*, 82–86.

20. Podoliak, L. H., Yurchenko, V. I. (2006). *Psykhologhi-ia vyshchoi shkoly*. Kyiv: TOV «Fil-studiiia», 320.

21. Bilenka, O. B., Chaikivskyi, T. V. (2013). Sotsial-no-pedahohichni konflikty u vyshchomu navchalnomu zakla-di – prychny vynyknennia ta shliakhy rozviazannya. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 23 (12), 385–389.

22. Dolinska, L. V., Matiash-Zaiats, L. P. (2010). *Psik-hologiiia konfliktu*. Kyiv: Karavela, 304.

23. Borisova, E. S. (2017). Problema konfliktologich-eskoi kompetentnosti v prostranstve obscheobrazovatelnoi or-ganizatsii. *Izvestiia Samarskogo nauchnogo tsentra Rossiiskoi akademii nauk. Serii: Sotsialnye, humanitarnye, mediko-bio-logicheskie nauki*, 2 (19), 28–32.

agological Sciences of Ukraine, Sichovykh Striltsiv str., 52-D, Kyiv, Ukraine, 04053

E-mail: rogoza_v@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9552-0310>

The urgency of forming an eco-focused type of understanding nature among modern people has a philosophical and theoretical justification and practical confirmation, related to the sad experience of environmental problems. In turn, this actualizes the task of introducing into the educational process pedagogical conditions, which would stimulate the formation of environmental values of specialists in the specialty 014.15 General Education (Natural Sciences) of the first (bachelor's) level of higher education. These specialists can be potential adherents of the eco-focused type of understanding nature. This task is even more relevant, considering the fact that the axiological component in modern educational programs of the relevant profile is not enough represented little, and the formation of environmental value competencies is not their goal.

The purpose of this study is to clarify the content of the methodological approach regarding verifying the effectiveness of the implementation of certain pedagogical conditions in order to obtain the desired educational result – the formation of environmental values in future teachers of natural sciences.

The research has generalized and systematized scientific methods, which allow determining the effectiveness of pedagogical conditions for the formation of environmental values through the implementation of the author's course "Axiological Pedagogy" and training course "Ensuring the adoption and translation of professional values." The paper presents for the first time a methodological research system that is justified for the analysis of the first systematized and substantiated environmental values as the desired results of the educational process. The article defines peculiarities of application of methods for diagnosing the formation of ecological values in future teachers of natural sciences.

The pilot test of the described methodological research system has proved its validity in pedagogical practice, in particular, to assess the results of the implementation of pedagogical conditions for the formation of environmental values of specialists in specialty 014.15 Secondary education (Natural Sciences) of the first (bachelor's) level of higher education

Keywords: pedagogical theory, pedagogical conditions, axiology, ecological values, means of diagnostics of educational process

References

1. Lytvyn, A., Matseyko, O. (2013). Methodological Principles of the Notion of "Pedagogical Conditions". *Pedagogy and psychology of vocational education*, 4, 43–63.

2. Blashkova, O. M. (2019). Formuvannya humanistychnykh tsinnosti studentiv pryrodnychkykh spetsialnosti u navchalno-vykhovnomu protsesi pedahohichnykh universytetiv. Kyiv, 227.

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213390

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF ECO-VALUES OF FUTURE TEACHERS OF NATURAL SCIENCES: A METHODOLOGICAL APPROACH

p. 46–51

Valentin Rogoza, Researcher, Department of Specialized Training, Institute of Pedagogy of the National Academy Ped-

3. Hrytsai, N. B. (2016). Systema metodychnoi pidhovky maibutnikh uchyteliv biolohii v pedahohichnykh universytetakh. Poltava, 526.

4. Vasylieva, M. P. (2004). Teoretychni osnovy deontolohichnoi pidhovky pedahoha. Kharkiv, 38.

5. Demianiuk, V. V. (2019). Formuvannia u maibutnikh spetsialistiv z bukhhaltenskoho obliku tsinnisnykh profesiinykh oriientsatsii u fakhovii pidhotovtsi. Rivne, 20.

6. Molchaniuk, O. V. (2020). Teoretyko-metodolohichni zasady vykhovannia v maibutnikh uchyteliv biolohii tsinnisnoho stavlennia. Kyiv, 469.

7. Schwartz, S. H. (1992). Universals in the Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests in 20 Countries. *Advances in Experimental Social Psychology*. Vol. 25, 1–65. doi: [http://doi.org/10.1016/s0065-2601\(08\)60281-6](http://doi.org/10.1016/s0065-2601(08)60281-6)

8. Rokeach, M. (1979). *Understanding Human Values: individual and societal*. New York: Free press, 322.

9. Ladanov, I. D., Urazaeva, V. A. (2002). Diagnostyka motivatsionnykh oriientsatsii v mezhlichnostnykh kommuni-katsiiaxh / Sotsialno-psikhologicheskaiia diagnostika razvitiia lichnosti i malykh grupp. Moscow: Izd-vo Instituta Psikhoterapii, 92–94.

10. Sull, D., Turconi, S., Sull, C. (2020). When It Comes to Culture, Does Your Company Walk the Talk? *Management review*. Available at: <https://sloanreview.mit.edu/article/when-it-comes-to-culture-does-your-company-walk-the-talk/?fbclid=IwAR2hM0SJMFdWJS2DSgMSgTZMMKUIIx4r-lwDVtMmIsISZ7cTyEJYn6IECs3g> Last accessed: 18.09.2020

11. Karandashev, V. N. (2004). Metodika Shvartsa dlia izucheniia tsennosti lichnosti: kontseptsiiia i metodicheskoe rukovodstvo. Saint Petersburg: Rech, 70.

12. Khrolenko, M. V. (2006). Formuvannia ekolohichnoi svidomosti maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv. Kyiv, 234.

13. Greben, N. F. (2007). *Psikhologicheskie testy dlia professionalov*. Minsk: Sovremennaia shkola, 496.

14. Petruk, V. H., Klymenko, M. O., Mudrak, O. V. (2011). *Vstup do fakhu*. Vinnytsia: UNIVERSUM-Vinnytsia, 203.

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213388

CRITERIA AND INDICATORS FOR ASSESSING THE LEVEL OF FORMATION OF A NOBLE ATTITUDE TOWARDS WOMEN IN ADOLESCENTS

p. 52–55

Diana Kokhan, Postgraduate Student, Department of Pedagogy, G. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Alchevskih str., 29, Kharkiv, Ukraine, 61002

E-mail: Diana_777@bigmir.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7201-0839>

Based on the lack of research, but the relevance of the topic of modern society, the study identifies and theoretically substantiates the criteria for the formation of a noble attitude

and their respective indicators. The purpose of the study was to characterize the specific criteria and indicators of the formation of this attitude in adolescents on the basis of different approaches to the problem of the study. Based on the analysis of psychological and pedagogical literature, the concept of «criterion» was clarified, which we understand as certain features that check the formation of a noble attitude towards women and analyze the dynamics of development, and the concept of «indicator», the formation of this concept for each of the criteria. Given that moral education includes a noble attitude towards women, analyzed a number of works by scientists to determine the general level of moral education, identified the criteria and indicators that characterize the concept, namely: cognitive-behavioral (characterized by completeness and depth of knowledge about the features of manifestation of a noble attitude and application of this knowledge in practice in everyday life), volitional (characterized by the formation of motives that will motivate the individual to selfless actions in accordance with the laws of ethics and morality, and meeting the needs of the individual, as well as experiencing certain emotions and feelings to representatives of the opposite sex), the person-reflexive (includes the nature of the identification of noble qualities of personality, accompanied by a desire to become even better). The defined criteria and indicators make it possible to assess the level of formation of noble attitudes in adolescents and analyze the dynamics of their changes during the experiment. The prospect of further scientific research is to study the dynamics of changes in the level of formation of a noble attitude in accordance with certain criteria and indicators with the help of selected diagnostic tools

Keywords: nobility, females, adolescents, upbringing, cognitive-behavioral, motivational-emotional, personal-reflexive

References

1. Kobzarenko, L. A. (2016). Vykhovannia moralno-tsinnisnykh oriientsatsii studentiv pedahohichnykh koledzhiv zasobamy etnopedahohiky. Kyiv, 258.

2. Stoliarenko, O. V. (2018). Teoretychni i metodychni osnovy vykhovannia tsinnisnoho stavlennia do liudyny v uchniv zahalnoosvitnoi shkoly. Vinnytsia, 610.

3. Peterson, G., Hann, D.; Sussman, M. B., Steinmetz, S. K., Peterson, G. W. (Eds.) (1999). *Socializing children and parents in families. Handbook of Marriage and the family*. New York, 327–370. doi: http://doi.org/10.1007/978-1-4757-5367-7_14

4. Rohner, R. (2001). Father love and child development: History and Current Evidence. *The Family*, 104–106.

5. Melnychuka, O. S. (Ed.) (1974). *Slovyk inshomovnykh sliv*. Kyiv: Holov. red. URE, 776.

6. Hizhevskiy, V. K., Holovchenko, V. V., Kovalskyi, V. S. et. al. (2002). *Populiarna yurydychna entsyklopediia*. Kyiv: Yurinkom Inter, 528.

7. Bolshoi tolkovii psikhologicheskii slovar. Vol. 1 (2001). Moscow: AST: Veche, 592.

8. Kachur, M. M. (2009). Patriotichne vikhovannia molodshikh shkolariv zasobami khudozhnogo kraeznavstva. Kyiv, 186.
9. Zvereva, I. D., Koval, L. G., Frolov, P. D. (1995). Diagnostika moralnoi vikhovanosti shkolariv. Kyiv: ISDO, 156.
10. Poiasok, T. B.; Sysoievoi, S. O. (Ed.) (2009). Sistema zastosuvannia informatsiinykh tekhnolohii u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh ekonomistiv. Kremenchuk: PP Shcherbatykh O. V., 348.
11. Gaponchuk, G. I. (1990). Formirovanie voenno-pedagogicheskoi napravlenosti kursantov. Moscow: VPA, 76.
12. Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy. Vol. 2: Zh–O (2001). Kyiv: Akonit, 911.
13. Shestopaliuk, O. V. (2008). Hromadianske vykhovannia maibutnikh uchyteliv: teoretychni i metodychni elementy. Vinnytsia: Konsol, 260.
14. Bozhovich, L. I. (1991). Formirovanie lichnosti v ontogeneze. Moscow, 142–152.
15. Sidanich, I. L. (2004). Vykhovannia kultury vzaiemyn batkiv i ditei molodshoho shkilnoho viku v simi i shkoli. Kyiv, 186.
16. Soroka, H. I. (2002). Suchasni vykhovni systemy ta tekhnolohii. Kharkiv: Vesta; Ranok, 128.
17. Staub, E. (2013). The roots of goodness: Inclusive caring, moral courage, altruism born of suffering and active bystandership. New York: Oxford University Press, 224.

АНОТАЦІЇ

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.212892

РЕАЛІЇ ПРАКТИЧНОЇ АНДРАГОГІКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: ПЕДАГОГІКА МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ (с. 4–10)

І. І. Дейнега, Л. В. Громоздова, В. О. Ковач

Мета даної статті – складання рекомендацій щодо організації освіти для дорослих в умовах карантину: обмін досвідом.

У статті визначено, що освіта впродовж життя є одним з пріоритетних напрямків розвитку суспільства в усіх країнах, акцентується увага на таких потенціалах андрагогіки як сприяння соціальної адаптації дорослої людини та вирішення питань з проблем кадрової трудової міграції. Доведено, що кількість отримувачів андрагогічної освіти значно зросла в Україні, в 2014 році, з початком міграції тимчасово переміщених осіб зі східних регіонів. Обґрунтовано, що при наявності в системі перепідготовки кадрів спеціальностей з зовнішньоекономічної діяльності, буде знижена зовнішня трудова міграція. В умовах COVID-19, ефективною формою роботи стало інтерактивне спілкування шляхом електронного листування, роботи в Viber-групах та використання електронної платформи ZOOM для проведення дистанційних лекцій. Доведено, що методика роботи педагога і андрагога не є ідентичною: здобувачі освіти для дорослих і студенти ЗВО денних форм навчання є різними ментальними суб'єктами навчання. Теорія і методологія викладання економічних дисциплін у цих двох різновидів здобувачів освіти дуже різняться. Авторами наведені результати аналізу сучасних наукових джерел, що свідчать на користь необхідності подальшого розвитку андрагогічних технологій навчання. Отримані результати з практичної андрагогіки є корисними для педагогів-практиків, андрагогів, служб зайнятості, особливо, на випадок форс-мажорних обставин в освіті для дорослих (COVID та інші) і для проведення якісного адміністративного контролю за освітнім процесом в екстремальних умовах або при дистанційному режимі роботи

Ключові слова: андрагогіка, навчання впродовж життя, міграційна педагогіка, пандемія COVID, електронний щоденник

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.212385

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ В ПРОЦЕСІ ДОСЛІДНИЦЬКОГО НАВЧАННЯ ШЛЯХОМ ЗАНУРЕННЯ В ІНШОМОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ЕМПІРИЧНІ СТУДІЇ (с. 11–22)

О. О. Гриб'юк, О. В. Ведишева, К. О. Начуйченко, О. І. Панчишин, В. В. Левчук, Т. М. Коваленко, А. І. Іванюк, Т. Ю. Данилюк, З. В. Сьсюк

У дослідженні представлено можливості педагогічного проектування з педагогічно виваженим використанням варіативних моделей комп'ютерно орієнтованих методичних систем дослідницького навчання в школі в контексті неперервності освіти. В рамках дослідно-експериментальної роботи «Формування технологічної компетентності студентів шляхом занурення в іншомовне середовище в умовах інформатизованого навчального процесу» розроблено авторські програми факультативних курсів та апробовано інноваційні навчально-методичні комплекси. Підтверджено гіпотезу про те, що навчання дітей визначає характер їх психічного розвитку. Відповідно, ґрунтовно описано характеристики, необхідні і достатні для організації дослідницького навчання в школі, в тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та врахуванням психолого-педагогічних особливостей учнів в процесі проектування комп'ютерно орієнтованих методичних системи дослідницького навчання. Метою дослідження є виявлення потенціалу англійської мови з метою формування технологічної компетентності студентів щодо підвищення ефективності викладання предметів природничо-математичного циклу, інтелектуального розвитку студентів та формування стійких пізнавальних інтересів з використанням КОМСДН. Техніка занурення в іншомовне середовище КОМСДН використовується для навчання предметів природничо-математичного циклу англійською мовою. Експериментальне дослідження визначило три варіанти використання комп'ютерних технологій в освіті: монотехнологія, базова технологія, проникаюча технологія. Проникаюча технологія використовується в базовій підготовці студентів. Використання англійської мови для формування в учнів технологічної компетентності в процесі викладання досліджень створює можливість для підвищення мотивації в процесі навчання інших предметів з використанням англійської мови, розвиває потенціал та креативність, активізує пізнавальну діяльність, підвищує самостійність та ініціативність у набутті нових знань, створює умови для професійного самовизначення та інтелектуального розвитку учнів. На основі ретельного аналізу результатів дослідження підтверджується необхідність розрізнення різних обдарованих груп студентів,

оскільки існують різні аспекти обдарованості (висока інтелектуальна обдарованість та високий рівень успішності в навчанні) та різні групові відмінності. Студенти-мігранти зустрічаються з труднощами щодо адаптації до нового навчального середовища. Працівники освіти можуть скористатися рекомендаціями в рамках дослідження та обміном досвідом з метою задоволення навчальних потреб учнів у багатомовних класах. Результати дослідження висвітлюють і підтверджують необхідність впровадження трьох пріоритетів в освіті: педагогічно виважена інтеграція нещодавно прибулих учнів-мігрантів до закладів освіти; необхідність уникнення відставання в навчанні серед мігрантів; запобігання соціальному відторгненню та сприяння міжкультурному діалогу

Ключові слова: варіативні моделі, комп'ютерно орієнтована методична система дослідницького навчання, дослідницьке навчання, міграція, науково-технічна творчість, проектування

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.212893

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ПРАКСЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІЇ (с. 23–27)

І. Л. Скрипник, Я. А. Кульбашна

Розкрито проблему визначення ключових принципів формування праксеологічної компетентності майбутнього фахівця у системі вищої медичної, зокрема, стоматологічної освіти сьогодення на основі аналізу міжнародного досвіду, зокрема країн – учасниць Болонського процесу, до якого продовжує інтегруватися українська система вищої освіти, та розробок вітчизняних науковців-педагогів. Підкреслюється, що модернізація освітнього процесу у часи глобалізації і міграції населення планети потребує постійного оновлення і оптимізації його теоретичних засад на основі компетентнісного підходу для забезпечення працевлаштування фахівців. Важливе місце у цьому процесі належить визначенню базових принципів функціонування усіх елементів системи освіти, особливо практичної підготовки. Звертається увага на важливість дотримання як законодавчо визнаних принципів розвитку системи освіти, громадянських прав студентів, так і ті, які забезпечують її інноваційність і запиту суспільства.

Проведено аналіз ретроспективи розвитку науки «праксеологія» та поглядів сучасних науковців на упровадження праксеологічного підходу і його значення для підвищення якості практичної підготовки випускників медичних закладів вищої освіти.

Визначено, що одним із важливих компонентів ефективної практичної підготовки майбутніх магістрів стоматології у медичних закладах вищої освіти є формування праксеологічної компетентності, яка забезпечить подальшу якісну професійну діяльність у сфері не тільки мануальних умінь, а й спрямовує на визначення оптимальних організаційних форм, методів, матеріалів у професійній діяльності лікаря-стоматолога.

На підставі аналізу наукових джерел і власних досліджень конкретизовано базові принципи формування праксеологічної компетентності магістрів стоматології, а саме : послідовності, прозорості, доказовості, науковості, раціональності, креативності, ефективності

Ключові слова: медична освіта, практична підготовка магістрів стоматології, принципи формування праксеологічної компетентності

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213025

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МОЛОДИМИ СІМ'ЯМИ (с. 28–32)

М. М. Довга

У сучасних суспільних умовах сім'я як суспільна інституція перебуває на кризовому етапі свого існування внаслідок низького економічного розвитку суспільства і потребує від нього та від держави необхідної підтримки і соціально-правового захисту для подолання проблем, що постійно виникають. А для цього необхідна також допомога з боку кваліфікованих фахівців соціальної сфери, які мають бути підготовленими професійно до надання допомоги різним типам сімей, що опинилися у важких обставинах життя. Тому нами визначено доцільність професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з молодими сім'ями на сучасному етапі розвитку українського суспільства щодо отримання міцних знань і вмінь практично володіти та застосувати їх у сфері захисту груп клієнтів у нашому випадку молодих сімей. Розглянуто поняття «соціального працівника» та його роль як спеціаліста соціально-педагогічної сфери і окремі аспекти роботи соціального працівника з молодими сім'ями, що здійснюється шляхом підготовки молоді до сімейного життя, стабілізації сімейних відносин, проблеми, пов'язані з сімейним вихованням та соціальної реабілітації молоді сім'ї. Тому

враховуючи трансформаційні зміни сімейних відносин та зміни сімейних цінностей у молодих сім'ях на сучасному етапі розвитку українського суспільства необхідно підкреслити про належну професійну підготовку майбутніх соціальних працівників до роботи з даною категорією сімей. Також на основі розглянутих освітніх програм та робочих навчальних програм наведених у статті закладів вищої освіти розроблено навчально-методичний комплекс з спеціального курсу «Основи соціально-правового захисту молодих сімей» для вдосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з молодими сім'ями, в основі якого лежить підготовка соціальних працівників для розв'язання складних життєвих сімейних проблем та спеціалізованих задач в процесі набуття необхідних теоретичних та практичних знань, умінь та навиків по наданню соціально-правового захисту під час навчання у закладі вищої освіти. Зокрема, поняття та теоретичні основи соціально-правового захисту, чинники та його детермінанти, процес та порядок роботи соціальних інституцій з надання соціально-правового захисту молодих сім'ям, ознайомлення з соціальними явищами та документами і нормативно-правовими актами з надання соціально-правового захисту

Ключові слова: професійна підготовка, соціальний працівник, робота з молодими сім'ями, навчальні дисципліни, навчально-методичний комплекс

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213100

АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ MOODLE ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗВО (с. 33–36)

С. С. Зелінський

Сучасний світ кардинально змінився з повсюдним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій. Сьогодні ефективний процес навчання неможливий без використання сучасних технологій. Інноваційні системи управління навчанням є яскравим засобом сучасних технологій, на базі яких можлива організація взаємодії всіх учасників освітнього процесу в умовах глобальної мережі Internet. Пошук нових підходів до використання систем управління навчанням дозволить ще більше підвищити ефект від використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в організації освітнього процесу.

У статті дана загальна характеристика системи управління навчанням MOODLE і основних елементів курсу: анкета; база даних; зовнішній інструмент; глосарій; завдання; лекція; зворотній зв'язок; опитування; пакет SCORM; семінар; тест; форум; чат. Серед ресурсів були виділені: гіперпосилання; книга; пакет IMS вмісту; пояснення; сторінка; файл. Практичне використання перерахованих елементів курсу системи управління навчанням MOODLE дозволяє в повній мірі реалізувати дистанційне навчання і ефективну взаємодію студента та викладача.

Наведена структура курсу яка включає необхідний набір структурних елементів (лекції, практичні роботи, самостійна робота, контроль знань на базі тестів) для організації дистанційного навчання в умовах закладу вищої освіти.

Вагомою перевагою впровадження MOODLE в традиційний освітній процес є те, що, не порушуючи його ходу і принципів, вона в значній мірі збагачує його завдяки своїм різноманітним інформаційно-комунікаційним і педагогічним можливостям. Заочне (дистанційне) навчання за допомогою MOODLE дає можливість організувати продуктивну самостійну роботу студента з освоєння навчальної дисципліни. Студенти через доступ до інтерактивних навчальних елементів і ресурсів MOODLE отримують можливість оптимізувати засвоєння навчального матеріалу при підготовці до занять, а за допомогою контролюючих елементів – підвищити якість самоконтролю

Ключові слова: професійна підготовка, дистанційне навчання, система управління навчанням, MOODLE, модуль, курс

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213238

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (с. 37–40)

І. О. Климчук

Неефективність діючої системи фінансування освіти в Україні в умовах дефіциту бюджетних коштів обумовлює необхідність пошуку/впровадження механізмів, що сприяють розвитку економічної самостійності загальноосвітніх установ для підвищення результативності використання фінансових ресурсів. В статті подається аналіз та визначення нормативних витрат надання освітніх послуг в Україні, зокрема: представлений розрахунок нормативних витрат надання освітніх послуг в Україні та обґрунтовується необхідність розробки етапів реалізації програми переходу закладів загальної середньої освіти на нормативне фінансування. Впровадження нормативного фінансування,

розробка та узгодження основних етапів фінансування закладів освіти з урахуванням нормативного фінансування призведе до підвищення якості освіти, рівня вмотивованості та результативності роботи школи. У зв'язку з цим застосування зарубіжного досвіду реформування фінансових відносин між державою та закладами освіти, визначення та розробка представленої у статті послідовності заходів/етапів реалізації програми переходу на нормативне фінансування сприятиме вдосконаленню механізму використання отриманих бюджетних коштів.

Визначення нормативних витрат проводиться на основі розрахунку вартості надання освітніх послуг в поточному та плановому періоді/році. Відповідно, воно повинно бути заохочувальним важелем за високі показники роботи школи на основі розрахунку інтегрального коефіцієнту діяльності закладів освіти. Впровадження нормативного принципу фінансування закладів освіти вимагає розробки етапів переходу на нові принципи фінансування. У зв'язку з цим визначена і представлена послідовність заходів/етапів щодо реалізації програми переходу закладів освіти на нормативне фінансування. Впровадження основних етапів і заходів фінансування загальноосвітніх установ призведе до підвищення якості роботи закладів освіти

Ключові слова: освітні послуги, вартість освітніх послуг, нормативні витрати, нормативне фінансування, етапи переходу на нормативне фінансування

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213243

ВИЗНАЧЕННЯ СУТТЄВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНФЛІКТУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ (с. 41–45)

Г. В. Поліщук

У статті узагальнені погляди вчених на сутність понять «конфлікт», «педагогічний конфлікт» залежно від обраними вченими наукового підходу для дослідження. Проаналізовано інтегративний підхід до визначення змісту цих понять, що об'єднує в єдине ціле декілька підходів (ситуаційний, діяльнісний, особистісний та мотиваційний). Розглянуто різні позиції сучасних дослідників про типологію конфлікту. Доведено, що у сучасній психолого-педагогічній літературі існують різні класифікації конфліктів з урахуванням їх сфери, джерел, змісту, значущості, спрямованості, тривалості, характеру виникнення або затухання, сфери вирішення, форм вираження, структури взаємовідносин, наслідків та функцій, соціально-психологічного ефекту, соціального результату тощо. Встановлено, що поняття педагогічного конфлікту містить у собі різні форми та засоби протистояння, напруження у відносинах, явної та прихованої боротьби. Проаналізовано різні функції педагогічних конфліктів у регуляції міжособистісних та міжгрупових відносин (позитивні, негативні); причини педагогічних конфліктів у вищій школі (соціально-економічні, соціально-психологічні, психологічні, організаційно-педагогічні); напрями врегулювання педагогічних конфліктів (прогнозування та профілактика конфліктів, попередження конфліктів, посередництво); напрям розвитку конфліктологічної компетентності педагога (урахування педагогом вікових та індивідуальних особливостей школярів, самоконтроль власної поведінки, знання дитячої психіки та сучасних методів навчання та виховання школярів)

Ключові слова: конфлікт, педагогічний конфлікт, конфліктні ситуації, типологія конфлікту, конфліктологічна компетентність, регуляція відносин

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213390

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК: МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД (с. 46–57)

В. В. Рогоза

Нагальність формування в сучасної людини екоцентричного типу природорозуміння має логічне філософсько-теоретичне обґрунтування, що зумовлено потребою практичної реалізації екологічних проблем, з яким стикнулося людство. Своєю чергою це актуалізує завдання впровадження в освітній процес педагогічних умов, які б стимулювали формування екологічних цінностей у фахівців зі спеціальності 014.15 Середня освіта (Природничі науки) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти як потенційних adeptів екоцентричного типу природорозуміння. Це тим більше актуально, зважаючи, що аксіологічна складова в сучасних освітніх програмах відповідного профілю представлена мало, а формування екологічних ціннісних компетентностей не є їх метою.

Метою нашого дослідження постає з'ясування змісту методичного підходу, щодо перевірки ефективності реалізації

певних педагогічних умов з метою здобуття бажаного навчального результату – сформованості екологічних цінностей у майбутніх вчителів природничих наук.

В результаті проведеного дослідження узагальнено й систематизовано наукові методи, що дозволяють визначити ефективність реалізації педагогічних умов щодо формування екологічних цінностей шляхом реалізації авторських концепцій: курсу «Аксіопедагогіка» та тренінгу «Забезпечення прийняття і трансляції професійних цінностей». В роботі виокремлено методологічну дослідницьку систему, що є дієвою для впровадження в освітній процес вперше систематизованих і обґрунтованих екоцінностей як бажаних його результатів. Наведені особливості застосування методики діагностування сформованості екологічних цінностей у майбутніх учителів природничих наук.

Пілотна перевірка описаної методологічної дослідницької системи показала її перспективність у педагогічній практиці, зокрема, щодо оцінки результатів реалізації педагогічних умов формування екологічних цінностей у фахівців зі спеціальності 014.15 Середня освіта (Природничі науки) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Ключові слова: педагогічна теорія, педагогічні умови, аксіологія, екологічні цінності, засоби діагностики навчального процесу

DOI: 10.15587/2519-4984.2020.213388

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ШЛЯХЕТНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЖІНКИ У ПІДЛІТКІВ (с. 52–55)

Д. М. Кохан

Спираючись на малодослідженість, але актуальність теми сучасного суспільства, у дослідженні визначено та теоретично обґрунтовано критерії сформованості шляхетного ставлення та відповідні їх показники. Мета дослідження полягала у тому, що на основі різних підходів, дотичних проблемі дослідження охарактеризувати конкретні критерії та показники сформованості зазначеного ставлення у дітей підліткового віку. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури було уточнено поняття «критерій», яке розуміємо як певні ознаки, за якими перевіряємо сформованість шляхетного ставлення до жінки та аналізуємо динаміку розвитку. У статті також з'ясовано поняття «показник» як сукупність певних характеристик, за якими визначаємо рівень сформованості зазначеного поняття за кожним з критеріїв. Враховуючи те, що моральне виховання включає й шляхетне ставлення до жінки, проаналізувавши низку праць науковців щодо визначення загального рівня моральної вихованості, виокремили ті критерії та показники, які характеризують досліджуване поняття, а саме: пізнавально-поведінковий (характеризується повнотою та глибиною знань щодо особливостей прояву шляхетного ставлення та застосування цих знань на практиці у повсякденному житті), мотиваційно-емоційний (характеризується сформованістю мотивів, що спонукатимуть особистість до безкорисливих вчинків відповідно до законів етики та моралі, та задоволенням потреб індивіда, а також переживання певних емоцій та почуттів від здійснених вчинків стосовно представників протилежної статі), особистісно-рефлексивний (включає в себе характер виявлення шляхетних якостей особистості, що супроводжується прагненням ставати ще кращим). Визначені критерії та показники дають можливість оцінити рівень сформованості шляхетного ставлення у підлітків та проаналізувати динаміку їх змін у процесі експерименту. Перспектива подальших наукових розвідок полягає у дослідженні динаміки зміни рівня сформованості шляхетного ставлення відповідно з визначеними критеріями та показниками за допомогою підбраного діагностичного інструментарію

Ключові слова: шляхетність, представниці жіночої статі, діти підліткового віку, вихованість, пізнавально-поведінковий, мотиваційно-емоційний, особистісно-рефлексивний